Audienssipyyntö – Keskustelua etäopetuksesta lasten ja nuorten sivistyksellisten oikeuksien turvaajana

Hyvät sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Haatainen ja varapuheenjohtaja Koponen,

Tervehdys Kuntaliitosta ja Kansanvalistusseuran Etäkoulu Kulkurista! Lähestymme sivistysvaliokuntaa ajankohtaisella sivistys- ja koulutuspoliittisella aiheella. Tulisimme mielellämme keskustelemaan etäopetuksen mahdollisuuksista perusopetuksessa ja perusopetuslain kehittämisen tarpeesta.

Yhteiskuntamme muuttuessa sekä väestön vähetessä ja keskittyessä kaupunkeihin tulee perusopetusta kehittää. Ikäluokkien pieneneminen ja kouluverkon muutokset asettavat kunnille paineita pohtia uusia keinoja perusopetuksen järjestämiseksi. Vuoteen 2030 mennessä Suomessa on 80 000 peruskoulun oppilasta vähemmän. Kelpoisia opettajia on haastavaa saada kaikkiin kouluihin ja lisäksi pitkät etäisyydet ja koulumatkat ovat haasteena monin paikoin (Hongisto, Kalalahti & Varjo, 2025; Räkköläinen et al., 2022). Näissä haasteissa joustavat ratkaisut, kuten etäopetuksen hyödyntäminen on tarpeen, jotta opetuksenjärjestäjät pystyvät tarjoamaan oppilaille parasta mahdollista opetusta.

Koronapandemian aikana järjestetty etäopetus oli nopeasti käynnistettyä ”hätäopetusta”. Näemme kuitenkin tärkeäksi, että etäopetusta kehitetään pedagogisesti laadukkaasti ns. normaaliaikoina, varautuen tuleviin poikkeustilanteisiin. Etäopetuksen kehittäminen on tärkeä osa kansallista huoltovarmuuttamme. Suomen tulee kyetä varmistamaan lasten ja nuorten sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen myös poikkeusoloissa. Yhteistä poliittista tahtotilaa tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan.

Hongiston et al. (2025) tutkimuksen suositusten mukaan perusopetuslakia ja opetussuunnitelman perusteita tulee täsmentää etäopetuksen osalta. Lisäksi rahoitusohjausta tulee muokata opetuksen järjestäjien yhteistyöhön ja joustavuuteen kannustavammaksi. Etäopetuksen pedagogiikkaa tulee kehittää ja siihen liittyviä käsitteitä selkiyttää. (Hongisto et al., 2025.)

Kuntaliiton näkemyksen mukaan etäopetus tulisi mahdollista lainsäädännössä opetusmuotona, lähiopetuksen rinnalle. Erityisen tärkeää tämä on, koska alueet ovat erilaisia ja perusopetuksen järjestämistapojen tulisi olla monimuotoisia ja joustavia. Etäopetus voi olla ratkaisu monipuoliseen opetustarjontaan niin harvaan asutulla alueella, vaikeiden kulkuyhteyksien päässä asuville oppilaille kuin myös kaupungeissa. Etäopetuksen avulla voidaan tarjota esimerkiksi kielten ja uskonnon opetusta oppilaan lähikoulussa tilanteissa, jossa yksittäisen koulun oppilaita ei riitä ryhmän muodostamiseen. Jos kelpoisia opettajia ei ole saatavilla, voidaan etäyhteyksin varmistaa laadukkaan opetuksen saatavuus.

Etäkoulu Kulkuri juhlii tänä vuonna 50-vuotisjuhlaansa. Koulu on vuodesta 1975 alkaen tarjonnut ulkomailla asuville lapsille ja nuorille etäopetuksen avulla mahdollisuuden suomalaiseen koulutukseen. Ruotsinkielinen Nomadskolan mahdollistaa saman ruotsinkielisille suomalaislapsille.

Kulkurissa/Nomadskolanissa opiskelee luokilla 1–9 vuosittain 450–500 oppilasta 60 maassa ympäri maailman. Vuosina 2020–2024 Kulkuri on mahdollistanut oikeuden oppimiseen äärimmäisissä olosuhteissa al-Holin vankileirin suomalaislapsille ja Afganistanin tytöille yhteistyössä UNESCOn kanssa. Lisäksi kouluja ylläpitävällä Kansanvalistusseuralla on yli 100 vuoden kokemus etäopetuksesta.

Keskustelua etäopetuksesta ja perusopetuslain kehittämisestä on tärkeää käydä parlamentaarisessa yhteistyössä yli hallituskausien. Näemme sivistysvaliokunnan roolin tässä keskustelussa erittäin merkityksellisenä ja tärkeänä.

Toivomme, että tapaaminen (n. 30 min) tärkeän aiheen tiimoilta järjestyisi kevään/alkukesän aikana ja kuulemme mielellämme aikatauluehdotuksianne. Tapaamiseen osallistuisi Kuntaliiton ja Etäkoulu Kulkurin/Kansanvalistusseuran asiantuntijoita.

Voimia tärkeään työhönne ja mukavaa kevättä!

Ystävällisin terveisin,
Minna Karhunen, toimitusjohtaja, Kuntaliitto, minna.karhunen@kuntaliitto.fi
Irmeli Myllymäki, kehittämispäällikkö, Kuntaliitto, irmeli.myllymaki@kuntaliitto.fi
Minna Lindberg, erityisasiantuntija, Kuntaliitto, minna.lindberg@kuntaliitto.fi
Mari Sjöström, erityisasiantuntija, Kuntaliitto, mari.sjöström@kuntaliitto.fi
Lauri Tuomi, toimitusjohtaja, Kansanvalistusseura, lauri.tuomi@kvs.fi
Ulla Harmaala, koulunjohtaja, Etäkoulu Kulkuri/Kansanvalistusseura, ulla.harmaala@kvs.fi

Viittaukset:

Hongisto, P., Kalalahti, M. & Varjo, J. (2025). Etäopetus perusopetuksen järjestämisessä. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 124. KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö. https://kaks.fi/julkaisut/etaopetus-perusopetuksen-jarjestamisessa/

Räkköläinen, M., Laimi, T., Åkerlund, C., Iivonen, E., Kiilakoski, T., Rannanpää, S. & Salminen, J. (2022). Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutuminen kouluverkon muutoksissa ja muutosten vaikutukset alueiden elinvoimaan. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi.
https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_2922.pdf